

PO POTI REFORMACIJE NA SLOVENSKEM

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

PO POTI REFORMACIJE NA SLOVENSKEM

Velenje 2019

PO POTI REFORMACIJE NA SLOVENSKEM
Klaudija Sedar, Tadeja Andrejek

Besedilo za savinjsko statistično regijo: Mateja Medved
Oblikovanje in priprava za tisk: www.tilia-print.com
Fotografije: Tomislav Vrečič, Mestna občina Velenje,
osebni arhiv
Izdala in založila: Mestna občina Velenje
Tisk: www.tilia-print.com
Naklada: 200

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

726(497.4)
930.85(497.4)

SEDAR, Klaudija

Po poti reformacije na Slovenskem / [Klaudija Sedar,
Tadeja Andrejek ; besedilo za savinjsko statistično regijo
Mateja Medved ; fotografije Tomislav Vrečič, Mestna
občina Velenje, osebni arhiv]. - Velenje : Mestna občina,
2019

ISBN 978-961-94548-0-0
1. Gl. stv. nasl. 2. Andrejek, Tadeja
COBISS.SI-ID 300277760

Za vsebino tega dokumenta je izključno odgovorna
Mestna občina Velenje in zanj v nobenem primeru ne velja,
da odraža stališče Evropske unije.

VSEBINA

O PROJEKTU	7
PO POTI REFORMACIJE NA SLOVENSKEM.	9
POPOTNICA KNJIŽICI	9
OSREDNJESLOVENSKA STATISTIČNA REGIJA.	14
EVANGELIČANSKA CERKEV PRIMOŽA TRUBARJA LJUBLJANA	14
PARK SLOVENSKE REFORMACIJE IN KIP SLOVENSKIM PROTESTANTSKIM PISCEM	15
TRUBARJEV PARK in TRUBARJEV SPOMENIK	16
TRUBARJEVA DOMAČIJA NA RAŠICI	17
DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI	18
PODRAVSKA STATISTIČNA REGIJA	19
EVANGELIČANSKA CERKEV MARIBOR	19
DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI	20
POMURSKA STATISTIČNA REGIJA	21
EVANGELIČANSKA CERKEV APAČE	21
EVANGELIČANSKA CERKEV ŠTEFANA KÜZMIČA BODONCI.	22
SPOMINSKO OBELEŽJE POMNIK BESEDI V BODONCIH	23
EVANGELIČANSKA CERKEV DOMANJŠEVCI	24
EVANGELIČANSKA CERKEV GORNJI PETROVCI	25
EVANGELIČANSKA CERKEV GORNJI SLAVEČI.	26
EVANGELIČANSKA CERKEV HODOŠ	27
EVANGELIČANSKA CERKEV KRIŽEVCI	28
EVANGELIČANSKA CERKEV LENDAVALA	29
EVANGELIČANSKA CERKEV DOBREGA PASTIRJA JEZUSA MORAVSKE TOPLICE	30
PARK PREKMURSKA REFORMACIJE	31
EVANGELIČANSKA CERKEV ALEKSANDRA TERPLANA PUCONCI	32
SPAMETNOST V PUCONCIH	33
SPOMINSKI STEBER V PUCONCIH.	34
SPOMENIK ŠTEVANA KÜZMIČA V STRUKOVCIH.	35
EVANGELIČANSKA CERKEV MARTINA LUTHRA MURSKA SOBOTA	36
POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA	37
POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA	

MURSKA SOBOTA	38
EVANGELIČANSKA CERKEV SELO	39
REFORMATORSKA KRŠČANSKA CERKEV SLOVENIJE	40
SPOMINSKA PLOŠČA NA PETANJCIH	41
DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI	42
POSAVSKA STATISTIČNA REGIJA	44
SPOMINSKI PARK JURIIJA DALMATINA V KRŠKEM	44
DOPRSNI SPOMENIK PRIMOŽA TRUBARJA	45
LUTROVSKA KLET	46
DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI	47
SAVINJSKA STATISTIČNA REGIJA	48
PODRUŽNIČNA CERKEV SV. ANDREJA	48
GRAD VELENJE	49
ŽUPNIJSKA CERKEV SV. MARIJE – KARMELSKE MATERE BOŽJE	50
PRVA OSNOVNA ŠOLA V ŠALEŠKI DOLINI	51
KIP PRIMOŽA TRUBARJA V CELJU	52
DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI	53
VIRI IN LITERATURA	55

O PROJEKTU

Knjižica *Po poti reformacije na Slovenskem* je nastala v okviru triletnega projekta European Cultural Route of Reformation (ECRR), v katerem Mestna občina Velenje nastopa kot projektni partner v sodelovanju s pridruženim partnerjem Zavodom Primoža Trubarja iz Murske Sobote. Projekt se je uradno pričel izvajati v mesecu juliju 2016 z uvodnim dogodkom v Luthrovem mestu Eisleben in je sofinanciran iz naslova programa Interreg Srednja Evropa. Projekt ECRR je kot prva pobuda za regionalni razvoj v Srednji Evropi usmerjen v združevanje dediščine reformacije kot del skupne zgodovine in kulture Srednje Evrope v skupnem programu in identiteti. Cilj projekta je vzpostavitev Evropske kulturne poti reformacije preko identifikacije, izbire in povezovanjem z obstoječimi tematskimi lokacijami, objekti in nesnovno kulturno dediščino reformacije v Srednji Evropi. Ustanovljena in potrjena pot s strani Sveta Evrope Routes of Reformation (RoR) so točke po celotni Evropi, del te poti pa sestavljajo tudi identificirane točke reformacije po Sloveniji. Z namenom, da se zagotovi učinkovito izvajanje, konsolidacija in širitev poti tudi po zaključku projekta ECRR, se je preko projekta razvil mednarodni konzorcij, sestavljen iz dvanajstih partnerjev iz sedmih evropskih držav (Avstrija, Češka, Nemčija, Madžarska, Italija, Poljska, Slovenija), ki bo tudi skrbel za upravljanje teh

poti. V sklopu projekta ECRR je bila v šestih evropskih državah (Madžarska, Italija, Slovenija, Nemčija, Poljska, Češka) v izbranih regijah nameščena tudi nova infrastruktura v obliki digitalnih informacijskih točk in plošč, ki obiskovalcem iz vsega sveta nudijo kratek informacijski opis posameznih točk. V Sloveniji jih je bilo v ta namen postavljenih skupaj deset, šest v pomurski in štiri v savinjski statistični regiji, kar v knjižici označuje znak **R**.

Celoten opis projekta, ki bo prispeval k trajnostnemu razvoju regij, zlasti s spodbujanjem trajnostnega turizma, je dostopen na spletni strani Mestne občine Velenje kot partnerju projekta European Cultural Route of Reformation (ECRR), kjer so na voljo vse dodatne in nadaljnje informacije.

PO POTI REFORMACIJE NA SLOVENSKEM

POPOTNICA KNJIŽICI

Knjižica *Po poti reformacije na Slovenskem* nas vodi po pomnikih, ki jih danes najdemo v slovenskem prostoru, vsi pa imajo svoj izvor v 16. stoletju, ko je ta prostor po intenzivnosti in širjenju najmočnejše zaznamovalo versko, kulturno in politično gibanje oziroma kar prelomno obdobje evropske kulture. Reformacija torej, ki ji je v Wittenbergu leta 1517 steber postavil nemški teolog in bivši avguštinski menih Martin Luther (1483-1546). Da je tudi v slovenskem prostoru pustila globoke in trajne sledi ter se obdržala vse do današnjih dni, gre v prvi vrsti zasluga slovenskim reformatorjem v tedanjem času, Primožu Trubarju (1508-1586) kot vodilni osebnosti protestantizma na Slovenskem, Adamu Bohoriču (ok. 1520-1598), Sebastijanu Krelju (1538-1567) in Juriju Dalmatinu (ok. 1547-1589). Ti so s svojim delovanjem in z razširjanjem nauka, ki je temeljilo na Svetem pismu, po slovenskih deželah načrtali pot reformaciji na Slovenskem, hkrati pa s svojimi knjižnimi deli posledično prispevali neprecenljiv delež k narodni zavednosti in k razvoju slovenskega knjižnega jezika. Reformacija je zelo hitro

zavela tudi v Prekmurje, ki je bilo v tistem času vpeto še v ogrsko kraljestvo, sprejetje oziroma prevlada nove vere pa je bilo pogojeno z mišljenjem lokalnih plemiških rodbin in ni bilo izraz meščanstva, kot je bilo to pri večini drugih narodov. A po začetnem reformacijskem valu in vzponu v 16. stoletju je to versko, kulturno in politično gibanje v naslednjem stoletju zatrla protireformacija, vendar protestantizem s tem ni izginil, le znašel se je na težki preizkušnji. Številni sakralni objekti so bili tedaj protestantom odvzeti ali porušeni, pokopališča razdejana, protestanti pa preganjani, kar je bil močan udarec za sledilce nauka, ki se je šele dobro ustalil. To obdobje protireformacije je najmanj posledic pustilo v Prekmurju, kjer se je reformacija po verskih trenjih tudi najbolj ohranila. K temu so poleg drugih zgodovinskih in družbenih dejavnikov veliko prispevali prekmurski izobraženci, ki so v 18. stoletju nastopili tudi z močno slovstveno dejavnostjo, pri čemer zavzema najvidnejšo mesto Štefan Küzmič (1723-1779), imenovan tudi prekmurski Trubar, ki je za prekmurske protestante leta 1771 pripravil prevod nove zaveze Svetega pisma v razumljivem jeziku. Tolerančni patent oz. edikt, ki ga je leta 1781 izdal Jožef II., pa je protestantom omogočil javno nadaljevanje dela iz 16. stoletja, saj je bila s patentom podeljena verska svoboda in mogoča vnovična vzpostavitev verskega življenja na

domači grudi in v domačem jeziku. Danes tako Prekmurje predstavlja jedro protestantizma na Slovenskem.

S točkami, ki so predstavljene v tej knjižici, se vračamo k temeljem reformacije, ko smo Slovenci že delovali v srednjeevropskih okvirih in segajo v čas reformacijskega gibanja v 16. stoletju, so se pa bodisi sakralni objekti bodisi pomniki zgradili oziroma formirali kasneje. Vključene so točke, kjer so svoje sledi pustili že omenjeni prizadevni slovenski reformatorji in seveda postojanke, ki tvorijo današnjo versko skupnost evangeličanske in reformirane veroizpovedi. Na teh mestih so danes bodisi postavljeni spomeniki bodisi drugi pomniki, ki opominjajo na prisotnost reformacijskega nauka v preteklosti, cerkveni objekti pa arhitekturno odražajo dele nauka še v današnjem času. Sakralni objekti, spomeniki ali pomniki so predstavljeni po statističnih regijah, na katere je Slovenija razdeljena po klasifikaciji NUTS3. Pri tem je potrebno poudariti, da sedem od skupnodvanajstih statističnih regij ni podrobneje zajetih, saj pomembnejši protestantski pomniki še niso bili označeni, čeprav je reformacija zajela dejansko celoten sedanji slovenski prostor. V nekaterih statističnih regijah je bila namreč reformacija povsem zatrta, protestantski spomeniki, ki bi govorili o prisotnosti

reformacijskega nauka še v sedanjosti, pa v času protireformacije uničeni, tako na Koroškem, v Beli krajini, na Goriškem in drugod. To pa nikakor ne pomeni, da tam niso ostale sledi reformacije, četudi ponekod le bežne.

V pričujoči knjižici smo se osredotočili le na sakralna obeležja in spomenike ter pomnike protestantizma, kar pomeni, da ostala obeležja kot so imena ulic, cest, ustanov ipd., ki so poimenovana po najpomembnejših slovenskih reformatorjih, niso zajeta. Spomeniki in pomniki reformacije so bili postavljeni ob večjih jubilejnih obletnicah, bodisi reformatorjev bodisi reformacijskega nauka, kar tudi dokazuje prisotnost in pomembnost reformacijskega nauka na slovenskih tleh. Vidnejše točke so v knjižici podane s ključnimi podatki in kratkim opisom ter slikovno ponazoritvijo, manjša obeležja pa so podana v skupnem zapisu ob koncu vsakega poglavja. Do danes je evangeličanska smer reformacije, ki je bila že od začetka poleg reformirane smeri protestantizma najbolj razširjena, ohranila svoje gmotne in duhovne postojanke v pretežnem delu Prekmurja in tam tudi danes živi večina slovenskih protestantov. Prav tam je danes tudi edini pomnik reformirane smeri protestantizma na celotnem slovenskem prostoru, ki se je širila skupaj z luteranstvom ob nastopu reformacije.

Spomeniki in pomniki, zajeti v knjižici, približujejo protestantsko kulturno dediščino v slovenskem prostoru, in nas hkrati vračajo v čas reformacijskega gibanja, ki je ljudstvu omogočilo, da izrazi svojo slovenskost, se kulturno, jezikovno in tudi književno izrazi. Obenem pa knjižica s podanimi točkami spodbuja slehernega posameznika, da jih spozna sam, ob tem pa odkriva še druge spomenike in pomnike, ki v tej knjižici niso zajeti. Zagotovo pa že pričujoči izbor točk potrjuje, da je še vedno živa vednost o obstoju reformacije in samobitne slovenske etnične skupnosti, kateri so protestantski misleci ustvarili temelj za duhovni razvoj z drugimi evropskimi narodi.

OSREDNJESLOVENSKA STATISTIČNA REGIJA

EVANGELIČANSKA CERKEV PRIMOŽA TRUBARJA LJUBLJANA

Lokacija: Gosposvetska cesta 9, Ljubljana

Čas nastanka: 1851

Koordinate: 46.055290, 14.502747

Zgrajena je bila leta 1851, blagoslovljena pa leta 1852, ko je bila poimenovana kot Kristusova cerkev. Cerkev ima obliko bazilike v novoromanskem slogu in s pravokotnim tlorisom. Ob cerkveni ladji se nahaja zvonik s tremi zvonovi na kvadratnem tlorisu. V notranjosti cerkve na zidu za prižnico visi oljna slika Pavla Künla iz leta 1852, na kateri je upodobljen Jezus s Samarijanko ob Jakobovem vodnjaku. Orgle Franceta Goršiča iz leta 1888 imajo 12 registrov in dva manuala. Po Primožu Trubarju je bila poimenovana leta 1999.

PARK SLOVENSKE REFORMACIJE IN KIP SLOVENSKIM PROTESTANTSKIM PISCEM

Lokacija: Gosposvetska cesta 9, Ljubljana

Čas nastanka: 2000 (park), 2010 (kip)

Koordinate: 46.054456, 14.502907

V bližini Evangeličanske cerkve Primoža Trubarja v Ljubljani je Park slovenske reformacije (prej Argentinski, še prej Leninov park), v katerem je bila leta 2010 postavljena skulptura akademskega kiparja Luja Vodopivca, ki je posvečena slovenskim protestantskim piscem: Primožu Trubarju, Juriju Dalmatinu, Adamu Bohoriču in Sebastijanu Krelju. Kip predstavlja monumentalno bronasto spečo moško glavo, ki počiva brez podstavka na blagi travnati vzpetini in na kateri so naključno razpostavljene velike tiskane črke. Neposreden stik glave z zemljo, ki jo prekriva travna ruša, ponazarja spanje in črpanje energij iz narave.

TRUBARJEV PARK in TRUBARJEV SPOMENIK

Lokacija: Prešernova cesta 5, Ljubljana

Čas nastanka: 1897 (park), 1908 (spomenik)

Koordinate: 46.053542, 14.499363

Park s simetrično zasnovo na vogalu Prešernove ceste in Latermanovega drevoreda je bil urejen leta 1897. Ob 400. obletnici rojstva Primoža Trubarja, leta 1908, je bil v njem na pobudo pesnika Antona Aškercapoložen temeljni kamen, s podporo takratnega župana Ivana Hribarja pa je bil izdelan in odkrit leta 1910. Kamniti kip, ki stoji na obrobju parka nasproti Moderne galerije, v katerem je Trubar upodobljen ob pridigi, ko stoji za pultom, je izdelal kipar Fran Berneker in je najstarejši med javnimi spomeniki, posvečenimi Primožu Trubarju. Vlada Republike Slovenije je spomenik v letu 2015 razglasila za kulturni spomenik državnega pomena.

TRUBARJEVA DOMAČIJA NA RAŠICI

Lokacija: Rašica 69, Velike Lašče

Čas nastanka: 1986

Koordinate: 45.851773, 14.622232

Trubarjeva domačija na Rašici je simbolno obeležje v spomin na veliko osebnost »očeta slovenskega naroda« Primoža Trubarja. Na domačiji, ki se nahaja na poplavni ravnici, je hiša s Temkovim mlinom in Trubarjeva spominska soba s spominsko zbirko, žaga venecijanka, kozolec in parkovno urejen obvodni prostor. Najstarejši objekt na domačiji, ki je tudi osrednji pomnik, je mlin, saj stoji na mestu, kjer naj bi stal tisti mlin, v katerem naj bi se rodil Trubar. Pred žago je postavljena kovinska skulptura sedečega Trubarja, delo kiparja Aleksandra Arharja. Trubarjeva domačija je v lasti Občine Velike Lašče, za ureditev pa je bila odkupljena leta 1983. Ob otvoritvi Trubarjeve domačije leta 1986 je bil ob vhodu v Trubarjevo hišo postavljen še odlitek glave Primoža Trubarja, delo kiparja Draga Tršarja.

DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI

Spomenik Primožu Trubarju je postavljen tudi v **Velikih Laščah** v Trubarjevem parku, ki je bil urejen leta 2008 ob 500. obletnici Trubarjevega rojstva. Dva kipa Primoža Trubarja hrani tudi Narodna in univerzitetna knjižnica v **Ljubljani**, eden delo Tineta Kosa, drugi Toneta Kralja. Kot spomin in opomin na sežig več tisoč slovenskih knjig pred ljubljansko mestno hišo leta 1600, je bila tam ob 400-letnici sežiga postavljena bronasta plošča. V rojstni **Rašici** nedaleč od mlina stoji ob cesti 5,6 m visok spomenik, postavljen leta 1950 ob 400-letnici prve slovenske tiskane knjige. Spomenik je iz piramidastega jedra na podstavku in okrašen z reliefi, delo arhitekta Vinka Glanza in kiparja Vlada Stovička.

Jugovzhodno od Ljubljane v naselju Turjak sta na istoimenskem gradu, **gradu Turjak**, s katerim je močno povezano ime družine Auerspergov oz. grofov Turjaških, ki so bili zagovorniki protestantizma, sledi pustila tako Primož Trubar kot Jurij Dalmatin. Slednji se je tam, najprej na gradu in zatem v grajski kapeli, nekaj let celo skrival in prevajal Sveto pismo. Grajska kapela romanskega izvora, kjer je tudi pridigal, je danes poimenovana **Dalmatinova kapela**.

PODRAVSKA STATISTIČNA REGIJA

EVANGELIČANSKA CERKEV MARIBOR

Lokacija: Trubarjeva ulica 1, Maribor

Čas nastanka: 1868-1869, 1908

Koordinate: 46.561302, 15.644108

Enoladijska cerkev v neorenesančnem slogu z zvonikom na južni strani je bila na severnem robu starega mestnega jedra sezidana v letih 1868 in 1869. Današnjo arhitekturno podobo je dobila leta 1908, ko so jo po načrtih mariborskega arhitekta Fritza Friedriggerja (1859-1922) temeljito predelali. Po drugi svetovni vojni je bila cerkev skupaj z župniščem nacionalizirana in izropana. Orgle so bile takrat prepeljane na Primorsko, zato jih danes nadomešča harmonij. Oltarna slika pa je delo mariborskega slikarja Edvarda Linda. Evangeličanski verski skupnosti je bila cerkev vrnjena leta 1994.

DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI

Močno evangeličansko središče je bilo konec 16. stoletja za časa barona Herbersteina, ki je bil vnet pristaš Luthrove vere, vzpostavljeno tudi južno do Maribora **pri dvorcu Betnava**, kjer so bili zgrajeni lesena molilnica, pokopališče, šola in hiša za predikanta. Čeprav so bili objekti protestantov in pokopališče leta 1600 porušeni, protestanti pa pregnani, je še dandanes dvorec Betnava svojevrsten spomenik protestantizma. Evangeličanska cerkev je bila zgrajena tudi na **Ptuju** v starem delu mesta (Prešernova ulica 27). Nanjo danes spominja dvonadstropna štiriosna stavba iz 17. stoletja, v katero vodi mogočen rustikalen portal, ki ima v temenu vklesano rozeto s križem.

POMURSKA STATISTIČNA REGIJA

EVANGELIČANSKA CERKEV APAČE

Lokacija: Apače 34, Apače

Čas nastanka: 19. stoletje

Koordinate: 46.697721, 15.907565

V Apačah kot bogoslužni prostor služi stanovanjska hiša, ki je bila leta 1930 kupljena in preurejena v prostor za verske in bogoslužne potrebe. Pri ureditvi so pomagale tudi ostale evangeličanske cerkvene občine v Prekmurju. Na enem mestu je tako zbrana cerkvena oprema iz več cerkvenih občin; bodonska je podarila lesteneč, puconska krstno posodo iz leta 1773, iz avstrijske Radgone so prejeli oltar, prižnico, šestindvajset stolov, nabiralnik in tri oltarske prte, preostalo pa so prispevali sami.

EVANGELIČANSKA CERKEV ŠTEFANA KÜZMIČA BODONCI

Lokacija: Bodonci 6, Bodonci

Čas nastanka: 1899

Koordinate: 46.741288, 16.089626

Na mestu nekdanje lesene molilnice je bila prva cerkev z zvonikom na bodonskem hribu dokončana in blagoslovljena 30. novembra 1800. Leta 1860 so jo renovirali, a se je cerkvena občina iz praktičnih potreb konec tega stoletja odločila za gradnjo nove cerkve, ki je bila dokončana in blagoslovljena 10. decembra 1899. Cerkev, za katero je načrt izdelal arhitekt Daniel Placotta iz Budimpešte, je v tlorisu podobna srednjeveškim bazilikam. Notranjost krasi obokast opečni strop kupolaste oblike na osmih stebrih, zunanost pa se ponaša z visokimi okni, ki so po sredini razdeljena in zgoraj zaokrožena. Enomanualne mehanske in 9-registrske orgle so bile kupljene leta 1872 in dokončno obnovljene leta 1990. Cerkev v Bodoncih s svojim mogočnim zvonikom in visoko lego že od nekdanj velja za eno najopaznejših cerkva goriškega višavja, tik nad panonsko ravnino.

SPOMINSKO OBELEŽJE POMNIK BESEDI V BODONCIH

Lokacija: Bodonci 98, Bodonci

Čas nastanka: 2012

Koordinate: 46.739313, 16.095245

Spominsko obeležje Pomnik besedi je bilo odkrito v letu 2012 ob 220. obletnici obstoja Evangeličanske cerkvene občine Bodonci. Obeležje, ki je delo akad. umetnika Ignaca Medena, je postavljeno pri domačiji Vlaj na mestu, kjer je prvič potekala božja služba:

»V skednju Nikolaja Vlaja, danes Bodonci 98, je bila po tolerančnem patentu Jožefa II. (1781) v samostojni cerkveni občini 29. julija 1792 prva evangeličanska božja služba.

Od tega dne naprej božja beseda v Bodoncih javno in redno bogati življenja vernikov desetih vasi.«

EVANGELIČANSKA CERKEV DOMANJŠEVCI

Lokacija: Domanjševci 89, Križevci

Čas nastanka: 1902

Koordinate: 46.778767, 16.287214

Cerkev v neoromanskem slogu je bila po načrtih Alojza Kleiberja zgrajena leta 1902 in tedaj so bile kupljene tudi 12-registrske orgle. Celotna notranjost cerkve je bila renovirana leta 1932, prav tako so tudi kasneje potekala razna obnovitvena dela. Fasado členijo oporniki, bifore, neoromanski podstrešni venec in velika okna. Oltar je lesen s kipcema dveh apostolov, oltarna slika pa prikazuje Jezusa s klečečim učencem. Cerkev stoji nad vasjo in je obdana z mogočnimi lipami.

EVANGELIČANSKA CERKEV GORNJI PETROVCI

Lokacija: Gornji Petrovci 94, Gornji Petrovci

Čas nastanka: 1824

Koordinate: 46.816806, 16.206187

Temeljni kamen za zidano cerkev je bil položen leta 1824 in istega leta je bila cerkev tudi že blagoslovljena. Pred tem je za potrebe bogoslužja služila lesena cerkev, zgrajena med leti 1815 in 1819. Sedanjo podobo je velika enoladijska cerkev dobila v letih 1894/95, ko so jo razširili in v celoti prenovili v romanskem slogu. Tedaj je bil tudi prizidan stolp oziroma zvonik in opremljena notranjost cerkve. Prve cerkvene orgle je gmajna kupila leta 1876, večje pa v letu 1914. Notranjščino krasijo kapasti oboki, v klasicističnem oltarju pa je podoba Kristusa na Oljski gori.

EVANGELIČANSKA CERKEV GORNJI SLAVEČI

Lokacija: Gornji Slaveči 117, Kuzma

Čas nastanka: 1928

Koordinate: 46.815480, 16.065308

Cerkev, ki je bila sezidana po načrtih zidarskega mojstra Juda iz Kuzme, je bila zgrajena, posvečena in predana svojemu namenu leta 1928, deset let kasneje pa v notranjosti tudi poslikana. Prvič je bila delno obnovljena leta 1969, drugič leta 1996, povsem obnovljena pa leta 2012, ko je obnova potekala v skladu s prvotno notranjo podobo cerkve. Dvomanualne orgle z 12-registri, ki so bile nabavljene leta 1987, so delo Antona Jenka iz Ljubljane.

EVANGELIČANSKA CERKEV HODOŠ

Lokacija: Hodoš 55a, Hodoš

Čas nastanka: 1842

Koordinate: 46.829033, 16.327118

Prve lesene cerkvi, ki je bila zgrajena leta 1783 in h kateri je bil deset let kasneje dograjen tudi zvonik, več ne bomo našli. Ker je začela čez čas propadati, so začeli z gradnjo druge, prav tako lesene, le da na opečnih temeljih. Dokončana je bila leta 1823, a tudi ta ni obstala, zato so tretjo enoladijsko cerkev iz opeke v postbaročnem slogu, ki stoji še danes, začeli graditi leta 1840 in jo v letu 1842 tudi dokončali. Leta 1985 je bila renovirana notranja in zunanja fasada cerkve, leta 1992 delno notranjost cerkve, v celoti pa je bila cerkev renovirana leta 2001. V cerkvi so 11-registrske mehanske dvomanualne orgle iz leta 1905.

EVANGELIČANSKA CERKEV KRIŽEVCI

Lokacija: Križevci 134, Križevci

Čas nastanka: 1785

Koordinate: 46.780382, 16.230782

Cerkev je bila zgrajena, posvečena in predana svojemu namenu 30. oktobra 1785, ko je bila v njej opravljena tudi prva božja služba. Prvič je bila cerkev obnovljena leta 1885, ko je bila podaljšana za štiri metre, potem leta 1983 in nazadnje leta 2015. Ponaša se z visokimi in polkrožno zaključenimi okni, ki so obdana z maltastimi polji, podstrešni venec je profiliran, zvonik pa je obdan s čebulasto streho. Notranjost ladje ima pet kapastih obočnih polj, nad oltarjem, ki je neobaroben, pa je napis Trden grad je naš bog zmožni, ki je tudi evangeličanska himna, in podoba Martina Luthra, delo animatorja, ilustratorja, striparja in kiparja Mikija Mustra.

EVANGELIČANSKA CERKEV LEDAVA

Lokacija: Trg ljudske pravice 12, Lendava

Čas nastanka: 1934

Koordinate: 46.562698, 16.453194

Temeljni kamen za gradnjo cerkve so položili 9. avgusta 1931, dokončana pa je bila leta 1934. Gre za manjšo cerkev s čokatim stolpom ob desni strani vhodnega pročelja, vhod s timpanonom pa je pomaknjen izven osi pročelja. Oltar je lesen s sliko Jezus pomiri vihar, prižnica je ob strani, balkon pa na vzhodni strani cerkve.

V neposredni bližini Evangeličanske cerkve je tudi doprsni kip Primoža Trubarja, odkrit leta 2008, ob 500. obletnici njegovega rojstva.

EVANGELIČANSKA CERKEV DOBREGA PASTIRJA JEZUSA MORAVSKE TOPLICE

Lokacija: Levstikova ulica 11, Moravske Toplice

Čas nastanka: 1962

Koordinate: 46.685438, 16.218281

Na mestu današnje cerkve je stal prvotno dvorec, ki je bil leta 1893 preurejen za bogoslužje in pouk. Zvonik s stolpičema ob strani mu je bil prizidan leta 1925. A čedalje slabše stanje dvorca v nadaljnjih letih je narekovalo njegovo porušitev in novogradnjo. Nova, sedanja cerkev je bila tako zgrajena leta 1962 po načrtih arhitekta Jamšeka iz Ljubljane. Orgle so iz leta 1893, oltarna slika na platnu pa prikazuje molitev Jezusa v vrtu Getsemani na Oljski gori v Jeruzalemu. Fasado cerkve členijo izrazito ozke vertikalne odprtine.

PARK PREKMURSKE REFORMACIJE

Lokacija: Levstikova ulica 11, Moravske Toplice

Čas nastanka: 2014

Koordinate: 46.685394, 16.217847

Park pred evangeličansko cerkvijo Dobrega pastirja Jezusa v Moravskih Toplicah je od leta 2014 poimenovan kot Park prekmurske reformacije. Slovesnost poimenovanja, ko je bila odkrita tudi spominska tabla, je bila posvečena 450. obletnici izida Trubarjeve Cerkovne ordninge, 430. obletnici izida Dalmatinove Biblije in 430. obletnici Bohoričeve slovnice. Spominska tabla je zasnovana kot stilizirana odprta knjiga, ki ponazarja tesno povezanost evangeličansko-luteranskega nauka z Biblijo, materinim jezikom in prvimi knjigami v slovenščini in prekmurščini. Trije stebrički, na katerih je položena plošča, pa simbolizirajo troedinega Boga, Očeta, Sina in Svetega duha.

EVANGELIČANSKA CERKEV ALEKSANDRA TERPLANA PUCONCI

Lokacija: Puconci 100, Puconci

Čas nastanka: 1784

Koordinate: 46.702941, 16.155324

Prva cerkev, ki je bila precej manjša in tudi skromnejša od sedanje, je bila zgrajena in posvečena 8. decembra 1784 na zemljišču, ki ga je v ta namen podaril grof Maximilian Battyányi. Povečali so jo v letih 1855/56, ko so postavili tudi nov oltar in kor, predelali in povečali prižnico ter nabavili dvomanualne orgle. Velikega dela so se lotili zopet leta 1909, ko je bila cerkev v notranjosti in zunanosti renovirana, razen oltarja in prižnice pa je bila nakupljena tudi vsa ostala oprema. Poimenovana je po duhovniku, pisatelju in prevajalcu Aleksandru Terplanu, ki je tam služboval med leti 1844-1858. Puconci so bili ob 500. obletnici reformacije (2017) razglašeni tudi kot Evropsko mesto reformacije. V neposredni bližini cerkve je bil leta 2009, v t. i. Küzmičevem letu, zgrajen Spominski dom Števana Küzmiča, v spomin tako Küzmiču kot vsem ostalim slovenskim reformatorjem.

SPAMETNOST V PUCONCIH

Lokacija: Puconci 100, Puconci

Čas nastanka: 2003

Koordinate: 46.702899, 16.155584

Svoboda,
Pismenost,
Apologija,
Materinščina,
Ekumena,
Toleranca,
Napredek,
Odgovornost,
Svetost,
Trascendentnost

Spominsko obeležje SPAMETNOST je bilo postavljeno ob 220-letnici ponovne oživitve evangeličanskih cerkvenih občin v Prekmurju. Po idejni zasnovi tedanjega puconskega duhovnika mag. Evgena Balažica je spomenik izdelala akad. kiparka Irena Brunec Tebi.

Na marmornem krogu so zapisane prekmurske evangeličanske cerkvene občine in letnica njihovega nastanka. Na sredini kroga se dviga suho steblo, ki začne brsteti, v podnožju stebela pa je odprta knjiga oz. zvitek, ki ponazarja deset najpomembnejših vrednot reformacije.

SPOMINSKI STEBER V PUCONCIH

Lokacija: Puconci

Čas nastanka: 1933

Koordinate: 46.703273, 16.158474

Na mestu, kjer je bila 12. oktobra 1783 prva božja služba in opravljen prvi krst, je postavljen spominski steber v spomin na ta pomemben dogodek, ki je bil tedaj opravljen v »gümlí« Ferenca Kuharja - Jakoba. Na tem mestu so se božje službe opravljale med 12. oktobrom 1783 in 8. decembrom 1784.

Steber z motivom križa kot simbolom vere na vrhu je iz betona, visok 3 m, masiven z granitno ploščo in napisom:

*»Zmisli si na zdavnja vremena, brodte leta preminoči porodov, opitaj tvojga očó, naj ti pripove, tvoje starce, oni ti vsa nazvestijo«
V. Moz. 32,7.*

Namen spomenika prve evangeličanske božje službe je, *»da pri naši potomcaj nepreide v pozáblenost, nego opomina faro, spomina tühinca, ki eto mesto goripoišče.«*

SPOMENIK ŠTEVANA KÜZMIČA V STRUKOVCIH

Lokacija: Strukovci 19, Bodonci

Čas nastanka: 1973

Koordinate: 46.704462, 16.063109

Spomenik, ki je delo arhitekta Ludvika Tomorija, sta ob 250. oletnici rojstva Štefana Küzmiča (1723–1779) postavili Skupščina občine in Kulturna skupnost Murska Sobota.

Svečano odprtje spomenika, ki ga je odkril slavnostni govornik, akad. dr. Anton Vratuša, je bilo 14. oktobra 1973.

»Zagvüšno etoga vezdešnjega človečanskoga naroda stalnost je takša: da vekši tao njega more zadovolen biti s tistim jezikom šteroga se je vu onoj krajini vu kateroj žive nücati i na svoj hasek obračati od majncena navčo.«

Iz predgovora k Novemu zakona (1771)
Štefana Küzmiča

EVANGELIČANSKA CERKEV MARTINA LUTHRA MURSKA SOBOTA

Lokacija: Slovenska ulica 15, Murska Sobota **R**

Čas nastanka: 1910

Koordinate: 46.662527, 16.165425

Cerkev, ki je stilno zelo podobna evangeličanski cerkvi v Oradei v Romuniji, je bila v neogotskem stilu zgrajena leta 1910 po načrtih Ernöja Gerelyja, arhitekta iz Budimpešte. Zanimivost je vsekakor vitek 56 m visok zvonik v osi objekta, ki se dviga nad vhodnimi vrati. V notranjosti pa izstopa izrazita barvna zasnova v zelenih, rumenih in rjavih tonih. Nad oltarno sliko, ki prikazuje snemanje Jezusa iz križa, je večja rozeta z vitrajem Martina Luthra. Od leta 2010 je poimenovana po Martinu Luthru, ko je bila tudi odkrita obeležna plošča s podobo Martina Luthra.

POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

Lokacija: Trubarjev drevored 4, Murska Sobota

Čas nastanka: 1955 (muzej)

Koordinate: 46.662716, 16.160549

Grad Mura Zombotha se prvič omenja leta 1398. Do leta 1687 so bili lastniki gradu Széchyji, za njimi pa Szapáryji, ki so ga imeli v lasti do leta 1934. Renesančni dvorec, ki ga na pročelju krasijo baročni elementi, je danes sedež Pomurskega muzeja Murska Sobota, ki je osrednja regionalna ustanova za varovanje premične kulturne dediščine na območju Pomurja. S svojo stalno razstavo pričara zgodbo o življenju prebivalcev ob reki Muri skozi različna zgodovinska obdobja, od prazgodovine do danes. Čas iz 16. in 17. stoletja, ki ga je v pokrajini ob Muri zaznamovala reformacija, najbolj slikovito pričara kopija renesančnega nagrobnika radgonskega meščana Karla von Herberstorffa iz Tišine.

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MURSKA SOBOTA

Lokacija: Zvezna ulica 10, Murska Sobota

Čas nastanka: 1945, 2003 (sedanja zgradba)

Koordinate: 46.659259, 16.164012

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je osrednja območna knjižnica za Pomurje. Razvila se je iz ljudske (ustanovljena 1945) in študijske knjižnice (ustanovljena 1955), ki sta se leta 1972 združili in se poimenovali tako, kot se knjižnica imenuje še danes. Opravlja posebne naloge za madžarsko narodnostno skupnost in za Slovence v zamejstvu (Porabje), prav tako zagotavlja knjižnično dejavnost z bibliobusom. Je tudi domoznanska knjižnica za Prekmurje, Prlekijo in Porabje z dragocenimi zbirkami domoznanskega značaja, od starejših in redkih tiskov iz 18. in 19. stoletja, periodičnih publikacij v prekmurskem jeziku, zbirke rokopisov in drugih pomembnih virov za spoznavanje in proučevanje (pol)pretekle zgodovine pokrajine ob Muri.

EVANGELIČANSKA CERKEV SELO

Lokacija: Selo 32a, Prosenjakovci

Čas nastanka: 1966

Koordinate: 46.730954, 16.277372

Temeljni kamen cerkve je bil položen leta 1939, ko so tudi začeli z gradnjo, a jo je zaustavila druga svetovna vojna. Po vojni so dela zaradi finančnih in materialnih težav potekala počasneje, tako da je bila cerkev zgrajena, posvečena in predana svojemu namenu leta 1966, obnovljena pa leta 1994. Lesen oltar s sliko na platnu predstavlja Jezusovo zadnjo večerjo, orgle pa nadomešča harmonij.

REFORMATORSKA KRŠČANSKA CERKEV SLOVENIJE

Lokacija: Motvarjevci 46a, Prosenjakovci

Čas nastanka: 1968

Koordinate: 46.707469, 16.346523

Pripadniki nauka reformatorja Jean Calvina so leta 1901 v naselju Motvarjevci zgradili zvonik, katerega so leta 1968 prezidali v majhno cerkev. Slednje notranjost in zunanost sta urejeni skromno in preprosto po kalvinističnih načelih. V notranjosti je edino okrasje slika, ki visi nad oltarjem, ob njem pa je harmonij, ki predstavlja simbol skupnosti. Na vrhu zvonika je osemkraka zvezda, ki jo je pogosto mogoče zaslediti na vrhu kalvinističnih cerkva. Danes so člani v veliki večini pripadniki madžarske narodnostne skupnosti.

SPOMINSKA PLOŠČA NA PETANJCIH

Lokacija: Petanjci

Čas nastanka: 2004

Koordinate: 46.649627, 16.077198

V obdobju protireformacije (1598) se je skupaj s profesorskimi tovariši iz graške univerze v takratni Nádasdyjev grad na Petanjcih zatekel svetovno znani astronom, astrolog in matematik Johannes Kepler (1571-1630). Grad, katerega sledi so še komajda opazne, je bil zatočišče protestantom iz Kranjske dežele in Avstrije v obdobju protireformacije, stal pa je na drugi strani Vrta spominov in tovarštva. V omenjenem Vrtnu je v spomin na bivanje Keplerja na Petanjcih položena spominska plošča.

DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI

Evangeličansko cerkev Martina Luthra v Murski Soboti z gradom povezuje **Trubarjev drevored**, ki je dobil to ime v letu 2008, ob 500. obletnici Trubarjevega rojstva, ko je bil tam postavljen tudi **doprsni kip Primoža Trubarja**, delo kiparja Draga Tršarja. V letu 2017, ob 500. obletnici reformacije, pa je bila ob cerkvi odprta še ploščad, poimenovana **Drevored Martina Luthra**, ki s Trubarjevim drevoredom povezuje evangeličansko cerkev z murskosoboškim gradom.

Na Tišini ob glavnem vhodu v cerkev je **nagrobni kamen** leta 1606 umrlega barona **Karla von Herberstoffa** (1647-1606), ki je v 16. stoletju v Radgoni in njeni okolici vneto podpiral protestantizem in organiziral varno zavetišče pregnanim protestantom na Petanjce.

Evangeličanska cerkev AV v RS ima v Prekmurju tudi **podružnične cerkve in kapele**, ki služijo v bogoslužne namene, tako npr. v **Lemerju**, kjer stoji neogotska kapela iz leta 1925, kapela v **Andrejcih**, prav tako iz leta 1925, cerkev v **Pečarovcih**, ki je bila blagoslovljena leta 1972, kapeli v **Prosenjakovcih** iz leta 1927, **Berkovcih** iz leta 1913 in še druge, med katerimi so tudi ekumenskega značaja. V zgradbi na severozahodnem delu **Gornje Radgone**, na današnji Lackovi ulici 17, je bila **prva protestantska šola** za vse deklince in fantiče že leta 1535, prav tam pa tudi urejena prva protestantska molilnica. V spomin na ta dva pomembna pomnika reformacije na radgonskem območju je bilo v Trubarjevem letu, ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja, na pročelju stavbe odkrito spominsko

obeležje, marmorna plošča, ki jo je izdelal in vzdal kamnoseški mojster Oliver Korošec iz Murske Sobote. Na **Negovskem gradu** pa je znamenitost **poslikava kapele**, ki nedvomno izhaja iz luteranskega duhovnega prepričanja. Slednje potrjuje upodobitev Luthrovega heraldičnega znamenja, tako imenovana Luthrova roža. **Kalvinistične manjše cerkve** najdemo še v Središču, Čikečki vasi, Krplivniku in molilnico na Hodošu.

SPOMINSKI PARK JURIJA DALMATINA V KRŠKEM

Lokacija: Zdolska cesta, Krško

Čas nastanka: 2009

Koordinate: 45.962118, 15.493607

Park se nahaja na nekdanjem pokopališču na Vidmu v neposredni bližini Osnovne šole Jurija Dalmatina, ki prav tako nosi ime po protestantskem pisatelju in prevajalcu, rojenem v Krškem, od leta 1971. Po avtorju prvega slovenskega prevoda Svetega pisma z letnico 1584 je spominski park Jurija Dalmatina poimenovan od leta 2009. Na sredini parka stoji štiri metre visoka monumentalna železna skulptura, delo akad. slikarja Vojka Pogačarja, treh velikih slovenskih protestantov, Jurija Dalmatina, Primoža Trubarja in Adama Bohoriča.

DOPRSNI SPOMENIK PRIMOŽA TRUBARJA

Lokacija: Loka pri Zidanem mostu

Čas nastanka: 1986

Koordinate: 46.055519, 15.207463

Župnijo Loka pri Zidanem mostu je škof Bonomo leta 1527 dodelil Primožu Trubarju in ta jo je kot prvi duhovnik imel v upravljanju vse do leta 1542. V spomin na njegovo prisotnost in delovanje je bil leta 1986 na cerkvenem vrtu župnijske cerkve sv. Helene postavljen doprsni spomenik, ki ga je izdelal akad. kipar Mirsad Begić.

LUTROVSKA KLET

Lokacija: Cesta na grad 17, Sevnica

Čas nastanka: sredina 16. stoletja

Koordinate 46.008011, 15.314100

Lutrovsko let je dal postaviti zakupnik sevniškega gradu v 16. stoletju baron Janez Khisl, vnet pristaš nove Luthrove vere, klet pa je kasneje postala grobnica nekaterih sevniških graščakov. Bistveni sestavni del prostora je poslikava, ki je po ohranjenih sledih prvotno zajemala vso notranjščino. Obok zavzema Poslednja sodba, na slavoloku so dopasne podobe Pametnih in nespametnih devic, na zunanji strani pa angeli z mučilnimi orodji. Med sosvodnicami so preroki, angeli z napisom, križanje sv. Janez in sv. Pavel in preroki. V nišah so štirje evangelisti, izraelski kralji, bog Oče, Mojzes in Elija. V plitvih nišah pa sta uprizorjena Rojstvo in Polaganje v grob.

DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI

V **Brestanici**, rojstnem kraju Adama Bohoriča, je postavljen njegov **kip pred osnovno šolo**, ki je tudi poimenovana po njem. Prav tako je **kip Bohoriča**, delo akad. kiparja Matjaža Počivavška, **v Gaju zaslužnih občank in občanov** v krškem mestnem parku. Prav tam je tudi **kip Jurija Dalmatina**, ki ga je ustvarila akad. kiparka Vladimira Štoviček.

SAVINJSKA STATISTIČNA REGIJA

PODRUŽNIČNA CERKEV SV. ANDREJA

Lokacija: Šalek 24, Velenje

Nastanek: 1510–1516

Koordinate: 46.361723, 15.125795

Predhodnica današnje cerkve, ki je nastala med letoma 1510 in 1516, se prvič omenja leta 1436. Poleg malega bronastega zvona z letnico 1505 in votivne podobe iz 17. stoletja naj bi sem iz kapele gradu Šalek prinesli tudi kamniti epitaf protestantke Rosine Ursule Raumschüssel, ki je od leta 1998 na ogled v Muzeju Velenje. Nagrobna plošča iz grobozrnatega belega marmorja z letnico 1626 (16. avgust) je bila vzdana v severno steno cerkve sv. Andreja v Šaleku. Grbovno polje na vsaki strani obdaja lobanja s prekrižanima kostema, spodaj pa ga podpirajo krila dveh angelskih glav, ki tako kot besedilo izražata trdno zaupanje v vstajenje po smrti, ki so si ga dali protestanti pogosto klesati na svoje nagrobnike.

GRAD VELENJE

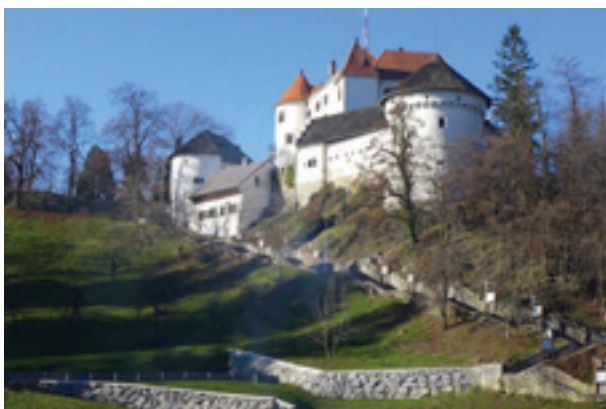
Lokacija: Ljubljanska cesta 54, Velenje

Čas nastanka: sredina 13. stoletja

Koordinate: 46.356809, 15.110090

Velenjski grad, eden bolje ohranjenih gradov v Sloveniji, je bil prvič omenjen leta 1270, današnjo podobo pa so mu s temeljito prenovo v 16. stoletju dali njegovi tedanji lastniki grofje Wagni. Hans Wagen je v posest gradu prišel leta 1541, po smrti dotedanjega lastnika Franca Lichtenberškega. Tako slednji kot tudi Hansov sin Baltazar se omenjata kot pristaša nove Luthrove vere, protestantski veri pa so pripadali tudi lastniki velenjskega gradu na prelomu stoletja ter v prvi polovici 17. stoletja, Baltazar Herič ter grofje Sauerji. Eden lepših detajlov renesančnega gradu je rozeta, ki jo najdemo v temenu preklade glavnega portala, ki nosi letnico 1558. Njen namen je v prvi vrsti gotovo dekorativen, mističnost časa nastanka samega portala skupaj s položajem rozete, ki prisili vsakega obiskovalca, da gre pod njo, pa morda v sebi skriva tudi mistično-simbolni pomen; »iti pod rožo« - »biti pod pečatom molka«. Rožo je namreč kot svoj simbol v grbu imel tudi Martin Luther.

ŽUPNIJSKA CERKEV SV. MARIJE – KARMELSKE MATERE BOŽJE

Lokacija: Ljubljanska 5, Velenje
Čas nastanka: 1668–1681
Koordinate: 46.357221, 15.108368

Cerkev, ki je v svoji osnovi srednjeveška in je bila zgrajena hkrati z naselbino pod gradom sredi 13. stoletja kot lastniška cerkev Velenjskih gospodov ali kot podružnica škalske župnije, se pisno prvič omenja leta 1477 in je v starejših listinah omenjena kot cerkev Naše ljube Gospe v Velenju. Sedanja cerkev je bila zgrajena v 17. stoletju in posvečena Škapulirski oz. Karmelski Mariji.

V 16. stoletju, med letoma 1572 in 1600, so jo kot rezultat prizadevanj velenjskega graščaka Baltazarja Wagna za svoje bogoslužje uporabljali protestanti, ki so v cerkvi in na pokopališču okoli nje tudi pokopavali. To pokopališče je zatem še nekaj desetletij služilo za pokope protestantskih vernikov. Leta 1600 je postala ponovno katoliška.

PRVA OSNOVNA ŠOLA V ŠALEŠKI DOLINI

Lokacija: Stari trg 19, Velenje

Čas nastanka: 1574

Koordinate: 46.357972, 15.108672

Po zgodovinskih virih je v velenjskem trgu leta 1574 pričela delovati prva osnovna šola v Šaleški dolini. Njen ustanovitelj je bil takratni lastnik Velenjskega gradu Baltazar Wagen, saj je kot luteran želel, da ljudje berejo mašo v domačem jeziku. Tega leta je deloval tudi že učitelj, ki so mu protestanti dali mizo, kar pomeni, da je imel svoj prostor za poučevanje. Lokacija tega prostora ni znana, verjetno pa je šolanje potekalo v kaplanovi hiši v trgu, ki jo je v lasti imela velenjska cerkev. Ker tedanji predikant ni znal slovensko, so ga leta 1573 zamenjali z drugim, ki je bil slovenskega rodu, kar je bilo v skladju z naravnostjo protestantov, da pridigajo in poučujejo v jeziku dežele. Prva osnovna šola v dolini je propadla okoli leta 1600, ko je bilo v Šaleški dolini luteranstvo zatrto.

KIP PRIMOŽA TRUBARJA V CELJU

Lokacija: Aškerčeva ulica, Celje

Čas nastanka: 1953

Koordinate: 46.232508, 15.267589

Bronast doprnski kip, delo kiparja Borisa Kalina, je postavljen v parku, imenovanem t. i. Trubarjev gaj, ki obdaja cerkev sv. Maximiliana. V tej je Primož Trubar od tržaškega škofa Pietra Bonoma dobil beneficiat med leti 1540 in 1547, kasneje pa je tam tudi kaplanoval.

DRUGI SPOMENIKI IN POMNIKI

Splošna razširjenost luteranstva v 16. stoletju v slovenskih deželah je spodbudila tudi celjske protestante h gradnji cerkva, od katerih pa danes nobena več ne stoji. Že leta 1582 je bila zgrajena cerkev v **Govčah pri Žalcu**, ki velja za prvo protestantsko cerkev na slovenskem ozemlju, a je bila kmalu zatem, leta 1600, že uničena. V **Celju** so uporabljali cerkev sv. Andreja, ki je bila zatem požgana. Pozneje je bila sicer barokizirana in je služila katoličanom, vendar je bila leta 1957 prezidana v stanovanjsko posest. Organizirano protestantsko življenje v Celju nastopi spet v 19. stoletju, česar rezultat je bila Kristusova cerkev na Otoku, zgrajena leta 1906, po drugi svetovni vojni nacionalizirana in leta 1964 zaradi propadanja podrt.

Spomin na Primoža Trubarja in sledi reformacije se v **Laškem** ohranjajo z raznimi obeležji. Med temi sta dva **doprsna kipa Primoža Trubarja**, eden pred osnovno šolo, ki je po njem tudi poimenovana, drugi na ploščadi pred Kulturnim centrom. Pred osnovno šolo je bil postavljen leta 1979, izdelal pa ga je kipar in likovni pedagog Andrej Grošelj. Doprsni kip pred Kulturnim centrom, ki ga je izdelal Ferenc Kiraly, pa je bil odkrit leta 2008, ob 500. obletnici reformacije.

V **Laškem** in njegovi okolici je Primož Trubar prebival od leta 1530 in tam ostal nekaj let. V **cerkvi Sv. Martina** v Laškem je tudi služboval kot duhovnik. Po izročilu je imel Trubar shode tudi v **Zidanem mostu**, kjer se na sotočju Save in Savinje dviga manjši kopast grič iz apnenca, imenovan **Trubarjev grič**. Pridige je imel

tudi na **Kumu**, kjer še danes stoji **Trubarjeva kapela**. Trubar je pridigal tudi v Dobležičah, v podružnični cerkvi sv. Trojice, kjer mu je postavljen spomenik, delo ljudskega umetnika Francija Černelča iz Bistrice ob Sotli.

V 16. stoletju je bila reformacija močno prisotna tudi v Šaleški dolini, znani tudi pod imenom Velenjska kotlina, tako na primer **gradu Forhtenek v Ravnah pri Šoštanju**, kjer je leta 1528 tedanja graščakinja Althauserjeva svojim podložnikom ukazala, da ne smejo hoditi k maši, ampak morajo v grajski kapeli sv. Lenarta poslušati pridige njenega kaplana. Nauku reformacije so bili naklonjeni prav tako tedanji lastniki na **gradu Švarcenštajn v Lazah pri Velenju**, o čemer pričajo leta 1993 odkrite freske, danes postavljene na ogled v Muzeju Velenje, ki predstavljajo enega največjih ciklov profanih poslikav prve polovice 16. stoletja na Slovenskem. Nasploh pa so se šaleški plemiči znašli v vlogi pomembnih pobudnikov in financerjev izgradnje že omenjene protestantske cerkve na Slovenskem v Govčah pri Žalcu.

VIRI IN LITERATURA

BALAŽIČ, Evgen (2003). *Zgodovina puconske cerkvene občine: posvečeno 220-letnici cerkvene občine*. Puconci: Evangeličanska cerkvena občina Puconci.

BALAŽIČ, Janez; KERMAN, Branko, ur. (1997). *Katalog stalne razstave: Pokrajinski muzej Murska Sobota*. Murska Sobota: Pokrajinski muzej.

BENKO, Andreja (2014). Arhitekturna analiza sakralnega prostora cerkve Martina Lutra v Murski Soboti. *Bogoslovni vestnik*, 74/4, 689-700.

ERNIŠA, Geza (2014). Park prekmurske reformacije. *Evangeličanski list*, 43/11, 5.

GRDINA, Igor; DUŠA, Ana; MAJCEN Tomaž (2008). *Primož Trubar v Laškem*. Laško: Stik.

HARI, Theodor (1999). *Johannes Kepler in začetki reformacije v Prekmurju: kulturnozgodovinski, topografsko-arheološki in cerkvenozgodovinski prispevki k razvoju protestantizma v Prekmurju: ob 400-letnici Keplerjevega zavetišča v Prekmurju*. Murska Sobota: Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, podružnica; Evangeličanska cerkvena občina.

HARI, Theodor (2000). *Zgodovina evangeličanske cerkve v Murski Soboti: (s kratkim pregledom zgodovine protestantizma v Prekmurju): ob 110-letnici murskosoboške evangeličanske molilnice, 100-letnici evangeličanske cerkvene občine Murska Sobota in 90-letnici mursko soboške evangeličanske cerkve*. Murska Sobota: Evangeličanska cerkvena občina.

HIMMELREICH, Bojan; CVELFAR, Bojan; PRIMC Branka (2003). *V hiši mojega očeta je mnogo bivališč (Janezov evangelij, 14,2): o porušenih celjskih cerkvah*. Celje: Zgodovinski arhiv Celje.

KERČMAR, Vili (1995). *Evangeličanska cerkev na Slovenskem*. Murska Sobota: Evangeličanska cerkev v Sloveniji.

KUZMIČ, Franc (1994). Zgodovina evangeličanske cerkve v Lendavi. *Evangeličanski koledar*, 67-70.

LOZAR ŠTAMCAR, Maja, ur. (2008). *Primož Trubar 1508—1586: ob petstoti obletnici rojstva = on the five-hundredth anniversary of his birth*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije.

MENONI MURŠIČ, Simona (2009). Poslikava nekdanje kapele v gradu Negova. *Primož Trubar in njegov čas: vodnik po spomenikih*. Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 90-97.

PANCE, Ana (2007): *Reformirana cerkev na Slovenskem*: diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede.

RAVNIKAR, Tone (2008): *Po poteh reformacije v Šaleški dolini*. Velenje: Muzej.

REBULA, Alojz idr. (2008). *Obsavska stoletja: zbornik o Loki pri Zidanem Mostu ob 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene*. Novo mesto: Goga; Loka pri Zidanem Mostu: Kulturno društvo Primož Trubar: Župnija.

ROZMAN, Franc; MELIK, Vasilij; REPE, Božo (1999). *Zastave vihrajo: spominski dnevi in praznovanja na Slovenskem od sredine 19. stoletja do danes*. Ljubljana: Modrijan.

SAPAČ, Igor; LAZARINI, Franci (2015). *Arhitektura 19. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO): Fakulteta za arhitekturo (FA).

SEDAR, Klaudija, ur. (2016). *Zakladi znanja, spominov, zgodb: zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota*. Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica.

DEUTSCH MESARIČ, Violeta Vladimira (2008). Spominsko obeležje v Gornji Radgoni. *Lubi Slovenci*, 42.

Register kulturne dediščine: <http://giskd6s.situla.org/giskd/>, 10. 5. 2019.

URBANČIČ, Alenka (2012). Blagoslovitev prenovljene cerkve. *Naše novine: glasilo občine Kuzma*, 14/41, 32-33.

VOLFAND, Jože; ČANJI, Vanesa (2012). *Krško*. Celje: Fit media.

ZADNIKAR, Marjan (1960). *Umetnostni spomeniki v Pomurju*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

